

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Uppdelningen i stad och landsbygd något vi själva skapat
- Tillväxtstrategier för storstadsnära regioner
- Är det inte meningen att KSSR-processen skall trygga servicen? – SYTY:s ordförande Eero Uusitalo
- Finlands äldsta inlandsstad som blev landsbygdsstad? – YTR:s nätkolumn
- Mellan hembygd och urbana jobb – intervju-undersökning i Lappfjärd
- Läs även detta: **Byskolorna värdefulla uppväxt- och inlärningsmiljöer visar doktorsavhandling* **Flytt till landet om du vill leva i snitt två år längre* **Webbenkätundersökning om svenska kvinnors företagande på landsbygden* **Västaboland Finlands bästa glesbygdsavloppskommun*

Cit: ***”Om man försummar chansen att seriöst utveckla kloka mikronätverk, missar man en möjlighet att skapa hållbara lösningar för Finlands energiförsörjning.”***

Professor Hannu Katajamäki om att den politiska beslutsprocessen inte har beaktat att näraliggande energikällor, som är ihopkopplade till ett nätverk av små produktionsanläggningar, tillsammans kan producera märkbara mängder värme och elektricitet, trots att produktionen per enhet kan vara rätt så blygsam – kloka mikronätverk (Vasabladet 1.6).

”Det går inte att förvänta sig att regeringen med sina program ska bevara landsbygden eller att staden ska sköta all service. Och när det finns service att tillgå måste man också använda sig av den. Bara på så vis kan man hjälpa till att bevara den.”

Nya, unga butiksägarna i Bromarv i Raseborg Tanja Eriksson och Ragna-Lise Karlsson som anser att fler borde vara som de och ta tag i saker och göra något för att hålla landsbygden levande (Österbottens Tidning 26.5).

”Vi konkurrerar inte om kunderna, tvärtom tipsar vi om andra möjligheter om det är så att någon kund skulle råka knacka på vid fel ”lucka”.”

Verksamhetskoordinatören vid Landsbygdens utvecklingsförening SILMU rf Gina Forsström om att det i dagens läge finns en lång rad med olika alternativa finansiärer. Utvecklingsföreningen SILMU och andra alternativa finansiärer presenterade 3.6 sina finansieringsmöjligheter och stödtjänster vid ett välbesökt seminarium på kulturhuset Grand i Borgå (<http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=188070>).

UPPDELNINGEN I STAD OCH LANDSBYGD NÅGOT VI SJÄLVA SKAPAT

EU-kommissionens förslag om en framtida sammanhållningspolitik efter år 2013 sätter tryck på att territorier måste stärkas och utvecklas. Risken är annars överhängande att stora delar av Europas regioner halkar efter när den globala konkurrensen ökar. Därför ökar nu pressen på regionerna att även se till både städernas och landsbygdens unika förutsättningar. Brita Saxton, generaldirektör för det statliga svenska verket Trafikanalys, tycker vi ofta hamnar i en uppdelning där stad, särskilt storstad, ställs mot land. Anledningen tror hon beror på att staten sällan tagit ett ansvar för helheten, medan en annan förklaring är bristen på relevant information och kunskap. Men alla regioner har en möjlighet att planera sin infrastruktur och sin kollektivtrafik. Här finns de verkligt stora möjligheterna att föra samman stad och landsbygd. Saxton får medhåll från Göran Hallin, som menar att skillnaderna mellan stad och land minskar. Hans tes är att man i Sverige går mot ett antal megaregioner som är större än de lokala arbetsmarknadsregioner som i dag är mångas utgångspunkt. En av anledningarna är att fler kan resa längre, eftersom resor inom landet tar allt kortare tid. Att prata om växande storstadsregioner blir därför i rent geografisk mening allt mindre intressant. Samtidigt blir storstadsregioner allt viktigare, men i rollen som knutpunkter i långt vidare funktionella megaregioner. Marcus Gossas, forskare vid Institutet för Framtidsstudier, menar att en sak som förklarar den historiska uppdelningen, är de återkommande kommunreformerna, där stadskärnorna växt och landsbygden i omgångar åderlåtits på folk. Han tillägger att det här har skett med jämna mellanrum under hela 1900-talet och bidragit till bilden av en landsbygd i behov av stöd och bidrag. Mönstret har ofta gått i cykler mellan å ena sidan ett växande samarbete i nätverk, till att sedan gå över till ett politiskt argumenterande för sammanslagningar och kommunreformer. Men mönstret behöver inte upprepas denna gång (kommunerna är starkare, samarbeten via nätverk står sig och statens decentralisering till kommunerna utan krav på sammanslagning). Karl-Erik Nilsson, ordförande i Riksorganisationen Hela Sverige ska leva, ser också att både kommuner och de lokala arbetsmarknaderna växer, men drar andra slutsatser. Enligt honom har vi en tendens till följd av den här uppdelningen, att se både stad och landsbygd i väldigt stereotypa bilder. Verkligheten är snarare den att läget i Sverige ger både landsbygden och stadskärnorna väldigt olika förutsättningar och roller. Nilsson skulle hellre se att vi strävade efter att skapa hållbara närsamhällen i stället för allt större administrativa kommuner. Men då krävs att kunskaperna om landsbygden i sig och vilka värden som finns där också ökar och tas tillvara av beslutsfattarna. Nilsson skulle även vilja ha en bibehållen service på landsbygden, och han önskar att landsbygdens frågor fick större genomslag. Idén om hållbara närsamhällen delas också av forskaren Per G. Berg vid institutionen för stad och land vid Sveriges Lantbruksuniversitet, som menar att vi i storskalighetens namn lätt glömmer bort att varje samhälle som skall vara uthålligt också måste vara komplett, det vill säga att alla nödvändiga funktioner måste finnas på plats. Han påpekar att hållbara städer handlar om system som länkar samman stad och landsbygd, och som försörjer staden med allt som behövs för att bedriva näringar och ge nödvändig service, men också en landsbygd som kan förse staden med mat, energi och rekreation etc. Det är denna helhet som gör de framtida stad-landsbygdsområdena både hållbara och attraktiva. Berg är inne på samma spår som Brita Saxton och påminner om att det är bara genom ändamålsenliga infrastruktursystem som de verkliga stad-land fördelarna kan bli synliga och möjliga att nyttja. Vi kommer att behöva en stor uppsjö av olika kollektiva lösningar som alla är anpassade till hur långt ute i det finmaskiga infrastrukturnätet vi finns, och för att nå dit så behöver vi för persontransporter använda oss av samma intelligenta transportsystemlösningar som man i dag börjar använda på godssidan. De här idéerna har redan fått fäste i vissa svenska regioner. I tyska Karlsruhe finns det helt utvecklat i form av ett komplett transportsystem. *Uppgifterna är från en artikel i*

Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (10/2010), skriven av dess chefredaktör Per Holmström.

TILLVÄXTSTRATEGIER FÖR STORSTADSNÄRA REGIONER

Enligt Mattias Frithiof, konsult vid WSP Analys & Strategi, kan man skilja ut fyra kompletterande tillväxtstrategier som de närmast liggande storstadsregionerna med framgång kan använda sig av. Dessa regioner kan investera mera i transport och infrastruktur för att komma åt storstadsregionernas många styrkor och fördelar, medan en annan strategi är att driva en aktiv tillväxtorienterad fysisk planering, som i korthet går ut på att attrahera både höginkomsttagare och företag, vilka börjar tänka över de stora kostnader som det innebär att finnas i storstadsregionens centrum. En tredje strategi är att man investerar och ser över den regionala kunskapsinfrastrukturen, det vill säga att man kan erbjuda förstklassig grundskoleutbildning, men även täta kontaktytor mellan utbildningsaktörerna och näringslivet lokalt. Den fjärde strategin handlar om att aktivt stötta entreprenörskapsdriven tillväxt och innovationer. Att skapa och kommersialisera nya kunskaper är byggstenar i regioners långsiktiga tillväxtprocess – regionala egenskaper som också i hög utsträckning är ”platsbundna” och kan hjälpa till att säkerställa långsiktiga konkurrensfördelar. Dessa fyra strategier har blivit tydliga inom ett projekt som WSP drivit och där Sörmland från Sverige, Vestfold från Norge, Girona utanför Barcelona i Spanien, samt Rhein-Hunsrück utanför Frankfurt i Tyskland deltagit, alla utpräglade storstadsnära regioner. *Uppgifterna är från en artikel i Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (10/2010), skriven av dess chefredaktör Per Holmström.*

ÄR DET INTE MENINGEN ATT KSSR-PROCESSEN SKALL TRYGGA SERVICEN? – SYTY:S ORDFÖRANDE EERO UUSITALO

I samhällsdebatten och -skriverier förekommer fortfarande uppfattningen, att en växande kommun stärks och att byarna töms. Har det inte varit meningen att kommun- och servicestrukturen (KSSR) skall trygga servicen och inte öka ojämlikheten och orättvisor? Onekligen har erfarenheter från sammanslagna kommuner och även från forskningen varit sorgliga: då sammanslagningsavtalets korta karenstid är förbi, börjar koncentrationen av servicen. Storlek och effektivitet är inte samma sak. Endast förändringen är bestående och ibland finns det även grunder för en koncentreringsprocess. Men varför tycks kommunerna vara så hjälplösa när det gäller att ta ansvar för folket och regionen? Varför skapar man inte processer vid sidan av indragningar, som skulle hindra överdriven koncentreringsiver och öka ansvarstagandet? Endast i 13 sammanslagna kommuner har man försökt ordna regionalt inflytande och något slag av hörande för byarna, fastän det under de senaste åren bildats 32 sammanslagna kommuner. Salo hör till dem som åtminstone har försökt. Samtidigt hör man till de kommuner, vilka fortfarande har mycket att göra för att kommunens kohesion och utvecklingsarbete för jämställdhet skall kunna tryggas. Problemet är naturligtvis inte enbart kommunens. För att lösa problemet behövs aktiva medborgarorganisationer och villiga och kunniga, lokala aktörer. Ändå finns det skäl att fråga, sköter man medborgarnas gemensamma ärenden i 19 sammanslagningskommuner med mindre förtroendevalda och mer tjänstemän? För att få till stånd en ordentlig och givande dialog mellan kommunen och byarna, så förutsätts att man från båda parter lämnar gamla attityder och föreställningar. En minskad representativ demokrati behöver sedan stärkta arbetsformer för direkt demokrati. Lönar det sig inte att utveckla regionalt inflytande, direkt demokrati, hörande av byar, utvecklingsarbetet, samt föreningarnas och kommunernas jämbördiga samspel? Svaret är givet: ja. *Uppgifterna (från 1.6) är från tidningen Salon Seudun Sanomat och finns att läsas i sin helhet (på finska) under webbadressen <http://www>.*

ss.fi/mielipiteet/135419.html. Skribenten Eero Uusitalo är professor och ordförande för Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) – Byaverksamhet i Finland rf.

FINLANDS ÄLDSTA INLANDSSTAD SOM BLEV LANDSBYGDSSTAD? – YTR:s NÄTKOLUMN

En intressant situation – Finlands äldsta inlandsstad Tavastehus, grundad 1639, blev betydligt större i början av år 2009 i och med förverkligandet av kommunsammanslagningen, då Hauho, Kalvola, Lampis, Rengo och Tulois kommuner gick ihop med Tavastehus. Det nya Tavastehus' befolkningsmängd ökade från 48 000 till ca 67 000. Men arealen är nu över elva gånger större än tidigare. Vad förändrades och i vilken riktning? I samband med kommunsammanslagningen talade man mycket om invår-, arbetstagarantal, morotspengar, närservice och förändring av servicestrukturen. Däremot talade man i själva verket lite om landsbygdspolitik eller jordbruksnäring. Vad gäller största antalet förändringar i samband med kommunsammanslagningen, finns de ändå inom fritidsbosättningen och jordbruket. Dessutom hör de här två sakerna överraskande mycket ihop – rentav som binäringsstanke eller av den orsaken att ur staden synvinkel ligger båda på sidan om på vacker plats. Tidigare har Tavastehus 38 jordbruksfastigheter, medan man nu efter kommunsammanslagningen har ca 700 stycken. Jordbruksnäringen är nu den viktigaste näringsbranschen. Andra näringar som hör till jordbruket är betydande sysselsättare. En annan förändring och stor möjlighet är fritidsboendet, som ökade efter kommunsammanslagningen från ca 550 fritidsbostäder till ungefär 7 600 stycken. På en gång kom man upp alldeles nära toppen för fritidsbostäder i landet. Redan nu håller semesterinvånarna många närbutiker och direktförsäljningsställen i gång, en sak som ökar betydligt då fritidsbostäderna blir allt mera i året om-användning. Genom att förena verksamhetsmodellerna på ett nytt sätt för boendet och till och med för distansarbetet, kan man öka Tavastehus' vitalitet allt mer. Landsbygdsnäringarna är nu en central del av stadens näringslivspolitik. ! *Texten " Suomen vanhin sisämaakaupunki maaseutukaupungiksi" för juni månads nätkolumn, har skrivits av Tavastehus' biträdande stadsdirektör Juha Isosuo. På Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) hemsida på http://www.maaseutupolitiikka.fi/tiedotus/verkkokolumnit/pirjo_rasanen_maaseutumatkailu_matkalla_kohti_nousua.html finns den fullständiga texten (på finska).*

MELLAN HEMBYGD OCH URBANA JOBB – INTERVJU-UNDERSÖKNING I LAPPFJÄRD

Lappfjärds by i södra Österbotten i Kristinestads kommun lider av en svag ekonomi och ett sjunkande invånarantal. Men trots detta kännetecknas byn av ett rikt föreningsliv och en stark identitet. Nästan alla invånare lämnar byn i något skede av sitt liv, men bara en del väljer att återvända. Motiven för att flytta tillbaka handlar vanligtvis om starka rötter, hemgårdar, släkt, föreningsverksamhet, utrymme och lugn. Den främsta orsaken till att folk flyttar bort och inte kommer tillbaka, är tillgången till arbete. Eftersom Lappfjärd är en av Finlands största potatisodlingsorter, finns det en del jobb inom packning, förädling och transport. Men sysselsättning för högt utbildade saknas. För många tycks det handla om ett val mellan hembyn och karriären, som vissa trots allt lyckas med att kombinera. Personerna kan kallas för "den pendlare medelklassen". I hela Kristinestads kommun finns allt som allt ca 500 pendlare, varav de flesta jobbar i närliggande kommuner, ett 100-tal pendlar till Vasa. I enstaka fall förekommer även distansarbete. Det tidskrävande och ansträngande pendlandet har även sina fördelar – högre inkomster kombinerat med relativt förmånligt boende. Andra fördelar kan t.ex. vara mor- och farföräldrar i hembyn som hjälper till med att ta hand om barnen. "Den pendlare medelklassen" kan ses som något slag av kontakt utåt, som samtidigt bidrar med nya kommunalpolitiker. Vad gäller den starka identiteten, så kan den å ena sidan

få folk att stanna kvar i byn, medan den i värsta fall försämrar samarbetet med utomstående parter. Den vackra naturen och levnadsutrymmet, möjligheterna till bl.a. segling, golf och ridning, samt betydligt billigare boende än i huvudstads- eller Vasaregionen, kunde även locka utomstående till byn Lappfjärd. Ett problem har emellertid varit en brist på tomter för husbygge. Invånarna som stannar kvar i byn är aktiva, kreativa och flexibla, då det gäller att skapa möjligheter att kombinera karriär och hembygd. Tyvärr väljer dock fortfarande många att flytta bort. *Texten är från en längre artikel till ett kommande nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus, skriven av politices kandidat Ulrika Långstedt som fungerat som forskningsbiträde och gjort intervjuer (2008) i Lappfjärds by i det pågående projektet Den multifunktionella landsbygden vid Åbo Akademi i Vasa.*

LÄS ÄVEN DETTA

Byskolorna värdefulla uppväxt- och inlärningsmiljöer visar doktorsavhandling

Små byskolor i glesbygden är värdefulla uppväxt- och inlärningsmiljöer. En färsk doktorsavhandling, *Kyläkoulut Suomessa. Maaseudun pienet koulut opettajien kuvaamina oppimis- ja kasvuympäristöinä*, visar att det bästa med byskolorna är att barn i olika åldrar undervisas i samma klass. Enligt doktoranden Risto Kilpeläinen blir känslan av samhörighet mycket bättre när de äldre barnen hjälper dem som är yngre. Samtidigt lär man sig att acceptera olikheter och arbeta ihop. Andra fördelar är den trygga miljön i byskolorna och att alla känner alla, samt att mobbning och störande beteende förekommer endast i liten utsträckning. Kilpeläinen tror att de små skolorna kan ha en stor roll i framtidens skolvärld, medan han fruktar att de allt större skolenheterna inte kan erbjuda tillräckligt bra undervisning för barnen. Som skräckexempel nämns Tyskland, där det finns skolor med upp till 3 000 elever. Pedagogie magister Risto Kilpeläinen doktorerar 18.6 vid Kajanalands lärarutbildningsenhet, Uleåborgs universitet. *Uppgifterna är från Vasabladets söndagsupplaga (6.6) och från Uleåborgs universitets hemsida (info om doktorsdisputationen på finska) under adressen <http://www.hallinto.oulu.fi/viestin/vaitos10/kilpelainen.html>.*

Flytt till landet om du vill leva i snitt två år längre

Lantisarna lever i snitt två år längre än stadsborna visar statistik från brittiska Office of national statistics, vilket bekräftar tidigare rapporter. I genomsnitt blir en man på den engelska landsbygden mellan 78 och 79 år, medan han i städerna blir bara 76. För kvinnor är skillnaden något mindre, då en kvinna på landet kan räkna med att leva mellan 82 och 83 år mot 81 år för kvinnans förväntade levnadsålder i staden. Allra längst lever de briter som lever på landsbygden i södra England och på pendelavstånd från London. Dit har också många rika Londonbor flyttat, vilket möjligen har påverkat statistiken. Varför är det då bättre att bo på landet? Enligt rapporten har tillgången till ren luft, grönområden, och bättre möjligheter till friluftsliv alla positiva effekter på hälsan. Miljoner briter har också de senaste åren flyttat ut på landsbygden för att få en bättre livskvalité och miljö att leva i. De sämsta brittiska områdena ligger i norra England och i städer i Skottland, där Glasgow ofta brukar hamna på toppen för listan över de ohälsosamma städerna i Storbritannien. *Uppgifterna är från en artikel, skriven av Mats Larsson, i Expressen (27.5). Texten finns på tidningens nätupplaga under adressen <http://www.expressen.se/halsa/1.2003455/lantisar-lever-langre-an-stadsborna>.*

Webbenkätundersökning om svenska kvinnors företagande på landsbygden

Under år 2009 har en webbenkätundersökning genomförts i organisationerna Hela Sverige ska leva (HSSL), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Hushållningssällskapet, Coompanion och Resurscentrum för kvinnor (NRC,RRC,LRC). Målsättningen har varit att undersöka

svenska kvinnors entreprenörskap på landsbygden i form av projektverksamhet. Resultat av webbenkäten finns i en databas. Materialet skall också uppmärksammas för att påverka och underlätta för andra projekt. Enkäten, som är mer kvalitativ än kvantitativ till sin karaktär, bestod av 27 frågor, där några hade fasta svarsalternativ och många var öppna. I november fick Madeleine Sparre och Ylva Grauers på Dedicera uppdraget att analysera resultaten. Man bedömde att resultaten från enkätundersökningen måste studeras på projektnivå. *Uppgifterna är från HSSL:s hemsida och finns under adress <http://www.helasverige.se/kansli/vi-arbetar-med/lokal-ekonomi-foeretagande/projekt/kvinnors-entreprenoerskap/enkaetundersoekning/>, där man även kan söka i databasen.*

Västaboland Finlands bästa glesbygdsavloppskommun

Västabolands kommun är landets bästa kommun i att sköta avloppsfrågor detta år. Enligt tävlingsarrangören Plastindustrin rf har staden på ett exemplariskt sätt hanterat sina avloppsfrågor genom att mångsidigt betjäna sina kunder. Plastindustrins reningsverksgrupp följer med hur förordningen om avlopp i glesbygd verkställs i kommunerna och försöker uppmuntra dem att aktivera sina invånare för att få avloppsfrågorna i skick. I motiveringarna till priset – diplom och prissumma på 4 000 euro för utvecklande av avloppsärenden – noteras Västabolands sätt att ge kundvänlig avloppsservice med bl.a. telefonrådgivning, fältinspektioner, informationsmaterial, klara nätsidor och publiktillställningar, samt att all information ges på landets båda språk. *Uppgifterna (från 4.6) är från Åbo Underrättelsers nätupplaga och finns på <http://www.abounderrattelser.fi/news/2010/06/vastaboland-bast-pa-att-skota-glesbygdsavlopp.html>.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
